

Beoordelingsrapport van het lectoraat Brein en Leren van Avans Hogeschool

Visitatiedatum: 10 oktober 2019

Visitatiecommissie

Dr. R. P. Butter

Drs. L. G.M. Chermin

Dr. G. Geitz

Dr. A. Verburgh

Drs. A. Boots

secretaris

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting

1. Inleiding tot de beoordeling

1.1 Aanleiding en doel van de beoordeling

1.2 Werkwijze

1.3 Opbouw van het rapport

2. Oordeel ten aanzien van de vijf standaarden uit het BKO-kader

3. Aanbevelingen

Bijlagen

Bijlage 1 Kort curriculum vitae commissieleden

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

Bijlage 3 Dagprogramma visitatie

Managementsamenvatting

Het lectoraat Brein en Leren van Avans Hogeschool is een zogeheten stand alone lectoraat. Het staat ten dienste van alle academies van Avans Hogeschool en is daarom gepositioneerd in het LIC (het Leer- en Innovatiecentrum) van Avans.

Het lectoraat stelt zich, kort samengevat, ten doel om docenten middels *evidence informed* onderzoek te ondersteunen bij de vraag hoe zij studenten kunnen helpen bij het leren kritisch denken en hoe zij kunnen bijdragen aan meer studiemotivatie en -prestatie. Dit tweede onderwerp omvat meerdere aspecten zoals leerstrategieën, zelfregulatie enzovoort. Het zijn beide onderwerpen waar, bij wijze van spreken, hbo-docenten elke week mee worstelen. De commissie vindt het lectoraatsonderzoek dan ook zeer relevant, zowel voor Avans Hogeschool zelf als voor het bredere hbo-onderwijsveld.

Bij de start van het lectoraat Brein en Leren is door het College van Bestuur van Avans bepaald dat het lectoraat onderzoek moest gaan doen vanuit een wetenschappelijk perspectief. Daartoe is met een tweetal universiteiten samenwerking aangegaan. De lectoren hebben veel energie gestoken in het (bij) scholen van leden van de kenniskring.

Het lectoraat functioneert inmiddels vier jaar, het onderzoek zelf is in de zomer van 2016 (dus ruim 3,5 jaar geleden) van start gegaan. In deze eerste termijn van het lectoraat is veel bereikt:

- Het lectoraat heeft aanvullende subsidies weten te verwerven waardoor de bezetting van de kenniskring de afgelopen jaren kwantitatief en kwalitatief is uitgebreid;
- Er functioneert een stabiele kenniskring, docenten zijn geprofessionaliseerd in het doen van onderzoek en er is gewerkt aan hoge (wetenschappelijke) kwaliteit van het onderzoek;
- Het gedachtengoed omtrent ‘kritisch denken’ en ‘studiemotivatie en -prestatie’ is onderdeel van de Basistraining didactische bekwaamheid die elke Avans-docent moet volgen en er is een docentenhandleiding kritisch denken verschenen;
- Er is een substantieel aantal wetenschappelijke artikelen gepubliceerd;
- Het lectoraat heeft veelvuldig in- en extern op studiedagen en conferenties gepresenteerd en daarmee bijgedragen aan de bewustwording omtrent en kennis van de onderwerpen ‘kritisch denken’ en ‘studiemotivatie en -prestatie’.

Focus van de commissie bij de externe beoordeling

Bij deze externe beoordeling heeft de commissie zich geconcentreerd op de volgende aspecten: 1) het karakter van het lectoraatsonderzoek, in het bijzonder de wijze waarop vraagarticulatie tot stand komt 2) gehanteerde onderzoeksmethodieken 3) de output in publicaties, in het bijzonder ten aanzien van de beroepspraktijk [vaktijdschriften] en 4) de impact, in het bijzonder die binnen Avans Hogeschool. Documentatie en gesprekken tijdens de visitatie hebben mede geleid tot de oordelen ten aanzien van de vijf standaarden uit het BKO-kader.

Hier volgen de oordelen:

Standaard 1

De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en een onderzoeksprogramma met bijbehorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren.

Oordeel: Goed

Motivatie

Zowel binnen Avans Hogeschool zelf als in het bredere hbo-veld is er behoefte aan onderzoek op de lectoraatsthema's. Het onderzoeksprofiel is dus zeker relevant voor de drie onderzoeksgebieden (beroepspraktijk, onderwijs, kennisontwikkeling).

Het onderzoek van het lectoraat sluit ook goed aan op de vernieuwde Onderwijsvisie van Avans Hogeschool. Het lectoraat maakt zijn doelstelling om vanuit een wetenschappelijke onderbouwing actief te zijn waar en doet dit in goede samenwerking met een aantal universiteiten. Het onderzoeksprofiel kent nauw omschreven doelen op de drie prestatie-gebieden en daaraan gekoppelde prestatie-indicatoren. De commissie komt daarom uit op het oordeel 'goed'.

De commissie pleit wel voor meer focus en massa en een beperkter aantal onderzoeksprojecten, waarbij wordt aangesloten bij academies binnen Avans Hogeschool die al vanuit hun eigen ambitie met deze thema's bezig zijn.

Standaard 2

De mensen, middelen en samenwerkingsverbanden maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk.

Oordeel: Voldoende

Motivatie

De commissie vindt dat het lectoraat met veel zorg is opgebouwd en dat de lectoren met beperkte middelen veel hebben gerealiseerd. Aan de scholing van de kenniskringleden is veel aandacht besteed. Dat betaalt zich uit in goed gekwalificeerde en gedreven medewerkers en nauwelijks verloop.

Binnenkort lopen een aantal gesubsidieerde projecten ten einde. De commissie raadt het lectoraat aan met voorrang te gaan werken aan een strategie om ook in de toekomst over extra inkomsten te beschikken. Daarbij zijn zowel de oriëntatie op externe samenwerkingsverbanden als ook de positie binnen Avans Hogeschool in het geding.

Wat Avans Hogeschool zelf betreft vindt de commissie dat de schaalgrootte van het lectoraat klein is gezien de omvang van de Hogeschool en daarmee het bereik van het lectoraat. De verankering in de academies kan beter. De commissie pleit voor een uitbreiding van het lectoraat, en minder versnipperde inzet van mensen.

De inbedding in het LIC is een goede keuze, maar de samenwerking met de expertisegroep Brein en Leren zou nog eens tegen het licht gehouden kunnen worden.

Deze werkgroep beheert de module Brein en Leren en ontwerpt de instrumenten die in het onderwijs gebruikt worden. De commissie ziet een risico dat deze constructie leidt tot minder structurele interventies direct vanuit het lectoraat in het onderwijs.

Met voor dit onderzoek relevante kennisinstellingen zoals hogescholen en universiteiten zijn tal van samenwerkingsverbanden tot stand gekomen. De samenwerking met universitaire instellingen heeft revenuen opgeleverd in termen van promovendi voor het lectoraat. De samenwerking met hogescholen staat meer in het teken van kennisdeling. Het zou goed zijn als het lectoraat meer keuzes maakt, een toetsingskader ontwerpt aan de hand waarvan het beslist of het wel of niet ingaat op uitnodigingen voor presentaties, en meer langdurige adviesrelaties aangaat bijvoorbeeld op het vlak van onderwijsinnovatie.

De commissie komt alles overziend uit op ‘voldoende’.

Standaard 3

Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek.

Oordeel: Goed

Motivatie

Voor wat betreft de keuze van onderzoeksmethoden is de commissie van mening dat de nadruk in het lectoraat tot nu toe te veel heeft gelegen op experimenteel onderzoek met behulp van kwantitatieve onderzoeksmethoden. De keuze daarvoor is door het lectoraat (in de documentatie) te weinig geëxpliciteerd. De commissie juicht het toe dat er binnen het lectoraat nu een ontwikkeling is naar meer kwalitatief onderzoek. De commissie is van mening dat het lectoraat al eerder en vaker had moeten kijken welk type onderzoek het meest geschikt is voor het praktijkgericht onderzoek van dit lectoraat en een breder scala aan mogelijkheden had moeten introduceren.

Waar het gaat om de kwaliteit van het onderzoek zelf waardeert de commissie de inzet van de lectoren om de kwaliteit van de kenniskring op hoog peil te brengen door nauwkeurige selectie en bijscholing van de kenniskringleden. De output op het gebied van (wetenschappelijke) kennisontwikkeling is groot, en ook de toegekende subsidies geven aan dat het lectoraat goed onderzoek uitvoert.

De commissie komt tot het oordeel ‘goed’ op basis van het feit dat het onderzoek voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden (in dit geval de experimentele onderwijspsychologie) en op basis van de uit de gesprekken naar voren gekomen intenties.

De commissie merkt wel op dat het op dit moment nog gaat om intenties en eerste aanzetten om het praktijkgerichte karakter van het onderzoek te vergroten in termen van

- het uitvoeren van meer kwalitatief onderzoek gericht op specifieke contexten en
- het vaker schrijven van vakpublicaties.

Wanneer deze intenties en aanzetten verder worden uitgewerkt zal dit de relevantie van het onderzoek voor de beroepspraktijk versterken.

Standaard 4

De onderzoekseenheid realiseert voldoende relevantie op de gebieden

. onderwijs en professionalisering van docenten

. de beroepspraktijk en maatschappij

. kennisontwikkeling

Het onderzoek heeft in voldoende mate impact op de hiervoor omschreven gebieden.

Oordeel: Goed

Motivatie

De commissie beoordeelt de output van het lectoraat op de prestatiegebieden Onderwijs en professionalisering en Beroepspraktijk als 'goed', met dien verstande dat het lectoraat laag scoort op publicaties in vaktijdschriften. De kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein kan ook als 'goed' beoordeeld worden. Het lectoraat stelt dat het een forse bijdrage levert zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin en de commissie sluit zich daarbij aan.

De module Brein en Leren (ingebed in de didactische [bij] scholing van Avans-docenten) is een slimme manier om impact te realiseren. Hoeveel impact de activiteiten van het lectoraat over de hele linie hebben is niet altijd goed te meten. Het lectoraat probeert op advies van de Adviesraad van het lectoraat die impact nu met kwantitatieve cijfers aan te tonen, maar dat is wat de commissie betreft te eenzijdig. De commissie adviseert het lectoraat om zich te bezinnen op meerdere oplossingsrichtingen om de impact te meten en de resultaten binnen Avans Hogeschool (beter) voor het voetlicht te brengen.

Standaard 5

De onderzoekseenheid voert regelmatig en systematisch evaluatie uit van de onderzoeksprocessen en resultaten. Aan de uitkomsten daarvan verbindt de onderzoekseenheid waar nodig consequenties.

Oordeel: Voldaan

Motivatie

De voortgang van het onderzoek wordt gevolgd middels een groot aantal overleggen en rapportages. Daarnaast is er sprake van een intensieve overlegstructuur tussen het lectoraat en interne betrokkenen bij Avans Hogeschool. Resultaten worden veelal kwantitatief gemeten. De commissie beveelt aan meer aandacht te besteden aan evaluaties in kwalitatieve zin en het meten van impact van het onderzoek.

De toekomst

De commissie heeft dus een positief beeld van het lectoraat voor wat betreft de afgelopen periode. Tegelijkertijd constateert zij ook, zoals al enigszins uit bovenstaande oordelen blijkt, dat het lectoraat zich moet bezinnen op de vraag hoe het de komende periode door wil gaan. In dat kader adviseert de commissie onder meer dat het lectoraat:

- Zijn positie binnen Avans Hogeschool verstevigt, door meer structurele betrokkenheid bij de academies en goed contact met de academiectoren;

- Binnen Avans Hogeschool een scherper afgebakend programma ontwikkelt met meer focus, de commissie adviseert meer longitudinaal onderzoek uit te voeren;
- Een breder arsenaal van onderzoeksmethodieken gaat inzetten, met kwalitatief onderzoek en mixed methods;
- Wat betreft publiceren de focus verlegt van wetenschappelijke publicaties in de richting van vakpublicaties;
- Gaat proberen om subsidies ten behoeve van praktijkgericht onderzoek te verwerven;
- Een toetsingskader ontwikkelt aan de hand waarvan het beoordeelt of het wel of niet ingaat op verzoeken om presentaties, lezingen enzovoort buiten Avans Hogeschool;
- De impact van zijn activiteiten binnen Avans gaat onderzoeken.

De commissie hoopt dat de in dit rapport gegeven analyses en aanbevelingen een bijdrage zullen leveren aan de voorspoedige ontwikkeling van dit belangrijke lectoraat.

1. Inleiding tot de beoordeling

1.1 Aanleiding en doel van de beoordeling

De externe kwaliteitszorg van onderzoek binnen hogescholen wordt landelijk gecoördineerd door de Vereniging Hogescholen. De uitgangspunten van deze externe kwaliteitszorg zijn vastgelegd in het *Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek*, afgekort tot *BKO-kader* (tweede versie 2015). Ten minste eenmaal in de zes jaar moet een onderzoekseenheid geëvalueerd worden door een externe beoordelingscommissie.

De evaluatie van het lectoraat Brein en Leren door de commissie heeft plaatsgevonden aan de hand van het BKO-kader en het daarop gebaseerde beoordelingskader van Avans Hogeschool. Dit rapport is gestructureerd aan de hand van de vijf standaarden uit dit kader.

1.2 Werkwijze

Voor deze externe evaluatie is een visitatiecommissie ingesteld die bestond uit vier onafhankelijke externe vakdeskundigen, aangevuld met een secretaris met kennis op het gebied van evaluatie van hbo-onderzoek. Bijlage 2 vermeldt de documenten die aanvullend op de Kritische zelfreflectie deel uitmaakten van de beoordeling.

De commissie bestond uit dr. R. P. (René) Butter, voorzitter, drs. L. (Liz) Chermin, dr. G. (Gerry) Geitz en dr. A. (An) Verburgh. Drs. A. H.J. (Alice) Boots fungeerde als secretaris. Een kort curriculum vitae van de commissieleden is opgenomen in bijlage 1.

De commissie heeft de informatie uit de Kritische zelfreflectie en de bijlagen bestudeerd en gespreksvragen opgesteld. Op de avond voorafgaand aan de visitatie heeft de commissie deze voorbereiding afgerond. Op 9 oktober 2019 vond de visitatie op locatie plaats. Deze werd afgesloten met een korte terugkoppeling door de voorzitter van de commissie. Bijlage 3 geeft

het programma van de visitatiedag weer en de personen met wie de commissie heeft gesproken.

Waardering voor de Kritische Reflectie

De commissie spreekt haar waardering uit voor de Kritische Reflectie die het lectoraat heeft vervaardigd. Het document was rijk aan informatie, en stelde de commissie goed in staat om zijn focuspunten voor de gesprekken tijdens de visitatiedag te formuleren.

1.3 Opbouw van het rapport

Het rapport is opgebouwd aan de hand van de vijf standaarden van het BKO-kader. Per standaard volgt bij wijze van inleiding eerst een korte samenvatting van kerngegevens op basis van documentatie en eventueel gesprekken, daarna volgen de overwegingen van de commissie die tot het oordeel hebben geleid en het oordeel zelf. Per standaard geeft de commissie een oordeel op een vierpuntschaal die 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' en 'excellent' omvat. Bij standaard vijf wordt een andere normering toegepast, namelijk voldaan of niet voldaan.

Het oordeel van de commissie is mede tot stand gekomen op basis van de in het BKO-kader beschreven suggesties voor de normering. De nota Kwaliteitszorg Onderzoek van Avans Hogeschool geeft aan: "De in het BKO gedane suggesties voor normering zijn niet meer dan dat: een suggestie". Ook voor de visitatiecommissie gelden ze als een suggestie of hulpmiddel en niet als een strak kader. De commissie heeft overeenkomstig gehandeld.

Het concept-rapport is op 27 november 2019 aan het lectoraat aangeboden met de vraag om feitelijke onjuistheden aan te geven. Het lectoraat op het concept gereageerd. Op 19 december 2019 verscheen de definitieve versie van het rapport.

2. Het oordeel ten aanzien van de vijf standaarden

Standaard 1

De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en een onderzoeksprogramma met bijbehorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren.

Bevindingen

Het lectoraat Brein en Leren richt zich op vragen die worden onderzocht in twee onderzoekslijnen: 1) hoe je als docent het onderwijs kunt inrichten om ervoor te zorgen dat studenten gemotiveerd en succesvol kunnen leren en hoe je ze kunt ondersteunen bij het ontwikkelen van een zelfregulerend vermogen (in deze rapportage kort samengevat als 'motivatie en prestatie') en 2) wat je als docent kunt doen om te bevorderen dat studenten tijdens hun opleiding kritisch leren denken.

Het lectoraat is ingesteld om met dit onderzoek een bijdrage te leveren aan de verhoging van de onderwijskwaliteit van Avans Hogeschool, en zo veel mogelijk Avans-academies te bedienen. Om die reden is het lectoraat geïntegreerd in het LIC (het Leer- en Innovatiecentrum van Avans Hogeschool). Het LIC levert onderwijskundige ondersteuning op allerlei vlakken aan alle Avans-academies, dus ook op het gebied van bijvoorbeeld toetsing, accreditatie en ICT.

Motivatie, (meer) studiesucces en kritisch leren denken zijn uiteraard ook thema's die spelen op andere hogescholen. Daarom stelt het lectoraat zich eveneens ten doel om zijn inzichten te verspreiden binnen het hbo in bredere zin

De motivatie voor de twee onderzoekslijnen wordt in de Kritische Reflectie uitvoerig beschreven. Het onderwerp 'motivatie en prestatie' is van belang omdat er binnen het hbo sprake is van suboptimale rendementen en doorstroomsnelheden. 'Kritisch denken' behoort tot de zogeheten 21ste eeuwse vaardigheden waarover studenten moeten beschikken. Er is al veel onderzoek gedaan naar deze onderwerpen. Het lectoraat Brein en Leren focust op een aspect dat minder is onderzocht, namelijk de rol van docenten in deze: de docent als *change-agent*. Het hanteert als uitgangspunt dat de docent motiverend, effectief en efficiënt onderwijs kan ontwikkelen als deze rekening houdt met de manier waarop ons brein informatie verwerkt. Daarom betreft het lectoraat bij zijn onderzoek inzichten uit de cognitieve psychologie, onderwijspsychologie en neuro(onderwijs) wetenschappen.

Bij de instelling van het lectoraat is bepaald dat de te ontwikkelen inzichten van het lectoraat wetenschappelijk onderbouwd moeten zijn. Daarom is van meet af aan samengewerkt met de Erasmus-universiteit en met de Universiteit Utrecht. Promovendi van binnen en buiten Avans en Avans-docent-onderzoekers werken vervolgens (deels) samen in nieuw te ontwerpen onderwijs. Concreet betekent dit dat de kenniskringleden van het lectoraat onderzoek doen in een onderwijsonderdeel dat zij zelf samen met andere docenten verzorgen. Zij doen veelal een experiment in hun eigen lespraktijk en kijken vervolgens wat de uitkomsten daarvan zijn, i.c. of bij de studenten een gewenste verbetering/verandering heeft plaatsgevonden.

Het lectoraat heeft zijn onderzoeksprofiel uitgewerkt in SMART omschreven doelstellingen die de drie prestatiegebieden van het hbo (onderwijs en professionalisering van docenten, beroepspraktijk en kennisontwikkeling) bestrijken en voor deze prestatiegebieden vervolgens impact-indicatoren bepaald in termen van kwantitatieve output (activiteiten, publicaties enzovoort).

Het lectoraat stelt zelf vast dat het onderzoeksprofiel relevant is en veel waardering oproept. Aandachtspunten die het lectoraat aangeeft zijn het vergroten van de impact en het werken aan minder maar grotere onderzoeksprojecten die voor meer opleidingen binnen Avans Hogeschool relevant zijn.

Overwegingen van de commissie

Bij de voorbereiding van het visitatiebezoek kwam uit de stukken ten behoeve van de visitatie het beeld naar voren dat het accent in het lectoraat sterk lag op academisch getint kwantitatief onderzoek. Daarom leefde bij de commissie vooral de vraag hoe de vraagarticulatie vanuit de Avans-onderwijsorganisatie tot stand kwam, en wat de praktijkgerichtheid van het onderzoek van het lectoraat concreet inhield. De praktijkgerichtheid van het lectoraat leek voor een groot deel te bestaan uit het toepassen van inzichten uit kwantitatief, experimenteel onderzoek in de praktijk. In de rapportering verdween meermaals de specifieke context, waardoor het onderzoek context-ongebonden overkwam.

Vervolgens constateerde de commissie ook, dat er door kenniskringleden weinig of niet werd gepubliceerd in Nederlandse vakbladen.

De visitatie bood op dat punt veel verheldering. Leden van de kenniskringen gaven aan dat hun onderzoek telkens startte vanuit een concrete praktijkvraag en gaven daarbij voorbeelden van onderzoek dat zij bij studentgroepen van hun eigen opleidingen (in de domeinen Techniek, Economie en Maatschappij) hadden uitgevoerd. Het ging in deze voorbeelden om problemen waar zij zelf mee worstelden, namelijk de vraag hoe zelfregulerend leren kan worden bevorderd en om de vraag of een docent met tussentijdse toetsen kan voorkomen dat studenten zich pas aan het eind van een cursus gaan inspannen. Deze onderzoeken waren veelal uitgevoerd met behulp van kwantitatieve onderzoekstechnieken. Gevraagd naar het moment waarop de docent in beeld kwam (de kern van het lectoraatsonderzoek), bleek dat de betreffende kenniskringleden binnen Avans Hogeschool veel werk hadden gemaakt van het communiceren over het onderzoek via informeel overleg met collega-docenten (van hun eigen opleiding), presentaties, workshops, studiedagen, enzovoort.

Een promovenda vertelde over haar onderzoek naar de vraag wat de effecten zijn van trainingen waarin docenten leren hoe zij kritisch denken kunnen onderwijzen. Een wetenschappelijk uitgevoerd onderzoek, dat evenwel een probleem uit de praktijk behandelt. In dat kader omschreef een andere promovenda het praktijkgerichte karakter van haar onderzoek als volgt: “het onderzoek is wetenschappelijk, maar vanuit een door de praktijk gedragen vraag en uitgevoerd met echte studenten, niet vanuit een laboratorium. Dat maakt het bijzonder”.

Tijdens de gesprekken kwam de door het lectoraat geclaimde brugfunctie tussen wetenschap en (onderwijs)praktijk beter uit de verf dan zich in eerste instantie uit de Kritische Reflectie had laten aanzien. Leden van de kenniskring, maar ook docenten van enkele academies, gaven daar voorbeelden van. Nadere beschouwing van de excelsheets waarin de output precies werd beschreven, gaf ook te zien dat in het jaar 2018¹ onderzoek van kenniskringleden had geleid tot actualisering van het curriculum op een aantal Avans-opleidingen met o.a. tools en een handleiding kritisch denken. Zo trof de commissie de doorwerking van het onderzoek van een promovenda aan in een tool ter bevordering van retrieval practice.

---

¹ De wijze waarop de activiteiten in kaart gebracht worden verschilt per jaar, bij 2018 werd de meeste inhoudelijke informatie aangetroffen.

Tegelijkertijd bleek uit de verhalen van enkele docent-onderzoekers tijdens de visitatie dat de gebruikte methode geen aantoonbare effecten van hun interventie aan het licht bracht. Daarom zijn zij nu aan het kijken of kwalitatief onderzoek meer resultaat kan opleveren. De commissie juicht dat toe (zie ook hieronder, standaard 3), maar vindt tegelijkertijd dat kwantitatief onderzoek belangrijk is om de resultaten van kleinschalig onderzoek in specifieke settings over verschillende contexten heen te evalueren.

De commissie beveelt aan om de wijze waarop het lectoraat zijn onderzoeksprojecten thans organiseert ter discussie te stellen. Bij de opzet van het lectoraat, nu zo'n drie jaar geleden, is gekozen voor een spreiding van de kenniskringleden over verschillende academies die onderzoek binnen de eigen opleidingen doen.

Het lectoraat signaleert in de Kritische Reflectie zelf echter dat de huidige werkwijze leidt tot versnippering van onderzoekstijd en dat de resultaten van de onderzoeken nog weinig directe impact hebben. Het gaat nu kijken of in de tweede termijn van het lectoraat het lectoraatsonderzoek gebundeld kan worden tot thema's die voor meer opleidingen binnen Avans Hogeschool relevant zijn. Zo ligt er bijvoorbeeld het plan om de Study Smart Training van de Universiteit Maastricht bij enkele opleidingen te implementeren en onderzoek te doen naar het effect ervan. Dit, of een vergelijkbaar idee dat aansluit bij de twee hoofdvragen van het lectoraat, lijkt de commissie een goede aanpak. Kennis en inzet (ook die van eventueel nieuw te werven promovendi) kunnen dan geconcentreerd worden op een groter, substantieel onderzoek dat op termijn relevant voor de hele Avans Hogeschool kan zijn. Groter, en wat de commissie betreft ook meer longitudinaal onderzoek, betekent dat het lectoraat nog meer keuzes zal moeten maken waar het zijn focus op richt, want deze vorm van onderzoek betekent aanzienlijke investeringen in mensen en middelen. Bovendien is longitudinaal onderzoek erg passend binnen het onderwijs, de effecten van interventies hebben tijd nodig om gemeten en vastgesteld te kunnen worden. Ook de daaropvolgende mogelijke aanpassingen vragen tijd. Anders gezegd, het tempo van verandering en mogelijke effecten werkt traag in het onderwijs.

Een andere oplossingsrichting om te komen tot meer impact is dat het lectoraat zich meer gaat richten op academies waar 'kritisch denken' en 'motivatie en prestatie' onderdeel zijn van het academieplan en dus in de kern van de ontwikkeling van de academie zitten. Dat bevordert het komen tot focus en massa. De verbinding met de academies wordt dan steviger en de impact groter. Het betekent wel dat niet alle academies dan even sterk op het lectoraat zijn aangesloten.

Het lectoraat heeft zoals gemeld zijn doelen omgezet in een aantal impact-indicatoren en houdt daartoe nauwkeurig bij wat het presteert op een bepaalde indicator. Dit geeft weliswaar een goed zicht op de hoeveelheid activiteiten, maar de commissie vindt de methode wat eenzijdig. Zij pleit voor een meetmethode waarin ook verhalen en persoonlijke ervaringen worden meegenomen.

Oordeel ten aanzien van standaard 1

Oordeel: Goed

Motivatie:

Zowel binnen Avans Hogeschool zelf als in het bredere hbo is er behoefte aan onderzoek op de lectoraatsthema's. Het onderzoeksprofiel is dus zeker relevant voor de drie onderzoeksgebieden (beroepspraktijk, onderwijs, kennisontwikkeling).

Het onderzoek van het lectoraat sluit ook goed aan op de vernieuwde Onderwijsvisie van Avans Hogeschool. Het lectoraat maakt zijn doelstelling om vanuit een wetenschappelijke onderbouwing actief te zijn waar en doet dit in goede samenwerking met een aantal universiteiten.

Het onderzoeksprofiel kent nauw omschreven doelen op de drie prestatie-gebieden en daaraan gekoppelde prestatie-indicatoren. De commissie komt daarom uit op het oordeel 'goed'.

De commissie pleit wel voor meer focus en massa en een beperkter aantal onderzoeksprojecten, waarbij wordt aangesloten bij academies binnen Avans die al vanuit hun eigen ambitie met deze thema's bezig zijn.

Standaard 2

De mensen, middelen en samenwerkingsverbanden maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk.

Positionering van de onderzoekseenheid

Bevindingen

Het lectoraat is zoals boven gemeld ingebed in het LIC (het Leer- en Innovatiecentrum) van Avans Hogeschool. De directeur van het LIC is hiërarchisch leidinggevende van de lector. Maandelijks voeren de lector en de associate lector voortgangsgesprekken. De associate lector van het lectoraat heeft zitting in het team Onderwijs van het LIC. In het LIC is ook een expertisegroep Brein en Leren actief, die de academies ondersteunt bij het verbeteren van het onderwijs. Een lid van de interne kenniskring van het lectoraat is verbonden aan de expertisegroep, en dus een mooie 'linking pin'. De samenwerking tussen lectoraat en expertisegroep Brein en Leren kan intensiever, getuige het feit dat het lectoraat in de Kritische Reflectie aangeeft die te willen versterken. Een ander aandachtspunt is het handhaven van de extra onderzoekstijd die thans door subsidies is verworven alsmede de verbetering van de website van het lectoraat.

Financiën en bemensing

Bevindingen

Financiën

Tot en met juli 2019 bedroeg de gerealiseerde begroting 163.117 euro. Het jaar daarvoor (dus over dat hele kalenderjaar) bedroeg de realisatie 279.305 euro.

Het verschil wordt verklaard uit het feit dat diverse kenniskringleden om verschillende redenen (tijdelijk) moesten afhaken. Het overgrote deel van de lasten betreft personeelskosten, i.c. de lector, de associate lector en de kenniskringleden. Het lectoraat heeft geen prognoses voor de komende jaren aangeleverd.

Bemensing

Het lectoraat Brein en Leren omvat twee gepromoveerde lectoren (één lector, en één associate lector) die samen 1,1 fte formatie hebben.

De lector is ook universitair hoofddocent bij de Erasmus Universiteit, de associate lector ook senior beleidsmedewerkster Onderwijs bij Avans Hogeschool.

Er is een kenniskring van acht onderzoekers, vrijwel allemaal (hogeschool)docenten van Avans Hogeschool. Drie kenniskringleden zijn gepromoveerd, twee kenniskringen werken aan hun proefschrift. De meeste kenniskringleden hebben 0,2 fte tot hun beschikking, een enkel kenniskringlid 0,1 fte. De twee kenniskringleden die aan hun proefschrift werken hebben 0,6 fte (dankzij een promotievoucher van Avans Hogeschool). In totaal gaat het momenteel om 2,2 fte. Eén kenniskringlid verwierf, met de associate lector als co-aanvrager, een Comenius Senior-Fellowbeurs ter waarde van 100.000 euro.

Het lectoraat kent ook een externe kenniskring die momenteel bestaat uit een (hogeschool) docent die een Comeniusbeurs heeft en twee aio's die verbonden zijn aan een universiteit. Verder bestaat de kring uit een promovenda die verbonden is aan de Pabo van Avans Hogeschool, en een gepromoveerde hogeschooldocente uit Avans-Techniek die uit eigen interesse deelneemt. Het gaat in deze externe kenniskring om 1,4 fte. Het lectoraat beschikt verder over 0,2 fte ondersteuning.

Bij de start van het lectoraat vonden de lectoren het belangrijk dat de kenniskringleden zorgvuldig geselecteerd werden. Omdat niet alle beginnende kenniskringleden evenveel (recente) onderzoekservaring hadden, hebben zij veel tijd (tien bijeenkomsten) en energie gestoken in de bijscholing van nieuwe kenniskringleden. Tijdens hun onderzoeksvorstel, en daarna, in de fase van het eigenlijke onderzoek, worden de kenniskringleden eveneens intensief door de lectoren begeleid.

De leden van de kenniskring vergaderen om de week en bespreken dan hun eigen onderzoek, stellen zich op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen, enzovoort.

Faciliteiten

Het lectoraat maakt gebruik van diverse ondersteunende diensten die Avans Hogeschool biedt. De Kritische Reflectie geeft een overzicht. Bij de reflectie hierover geeft het lectoraat aan dat het niet zelf zijn pagina's op de lectoraten-website van Avans kan beheren, en dat het

daardoor lastig is de pagina's actueel te houden. Ook het plaatsen van producten in de HBO-kennisbank verloopt via een tussenpartij, met dezelfde problemen tot gevolg.

Overwegingen van de commissie ten aanzien van financiën, bemensing en faciliteiten

De commissie vindt de basisformatie van het lectoraat gering, wat opmerkelijk is in het licht van het feit dat het lectoraat geacht wordt een functie te hebben voor de hele hogeschool. Die beperkte basisinformatie wordt bovendien versnipperd. Het is bekend dat 0,2 fte voor een medewerker te weinig is om substantieel onderzoek te doen. De commissie sprak twee kenniskringleden die 0,1 formatie voor de kenniskring hadden. Die tijd werd voornamelijk besteed aan de overdracht van inzichten uit het lectoraat naar het eigen onderwijsteam. Versnippering vindt ook plaats door de grote hoeveelheid activiteiten in de sfeer van kenniscirculatie die het lectoraat entameert.

Het lectoraat is zich ervan bewust dat een aantal gesubsidieerde projecten eind 2020 zal aflopen en dat het niet duidelijk is of de promotievoucher van Avans Hogeschool in de toekomst zal blijven bestaan. Het lectoraat wil de extra onderzoekscapaciteit graag handhaven en vraagt zich af wat de beste manier is om hieraan te gaan werken.

In dat kader signaleert de commissie dat het lectoraat in een situatie terecht is gekomen waarin het (deels) een academische signatuur heeft gekregen. Die is mede ontstaan door de opdracht tot samenwerking met universiteiten die bij het tot stand komen van het lectoraat is vastgelegd. Wat de commissie betreft staat het lectoraat voor de strategische keus of het de huidige situatie wil proberen te bestendigen (dus wederom promovendi moet c.q. wil trachten binnen te halen) of dat het zijn blik ook meer op de beroepspraktijk moet richten. In alle gevallen is het wat de commissie betreft belangrijk om het onderzoek een goede wetenschappelijke basis te blijven geven en niet te veel het accent op advieswerk te leggen (*consultancy drift*), maar tegelijkertijd ook niet te veel overlap te hebben met academisch onderzoek (*academic drift*).

Wat de commissie betreft zou het lectoraat zich moet bezinnen op de mogelijkheden om voor *praktijkgericht* onderzoek op zijn thema's ook externe inkomsten te verwerven. Het binnenhalen van subsidies uit externe fondsen is zoals bekend lastig gezien de vele mededingers. De ervaring leert echter dat lectoraten die met een goed plan inspelen op actuele vragen vanuit het werkveld succes kunnen hebben. Leren kritisch denken en studiemotivatie hebben in de ogen van de commissie in principe heel veel potentie.

De commissie vindt ook, gegeven de relevantie van het lectoraat, dat Avans Hogeschool meer geld voor het lectoraat beschikbaar zou kunnen stellen. Dat 'Brein en Leren' hogeschoolbreed aandachtspunten zijn, vraagt immers dat Avans ook consequenties aan deze keuzes verbindt. De directeuren van de academies hebben destijds ingestemd met het door het CvB gefinancierde lectoraatsplan, maar in de Adviesraad in het LIC komt het lectoraat momenteel weinig ter sprake.

In het verleden is het lectoraat, zo bleek uit het gesprek met de lectoren, bij verschillende directies langs geweest. De uitkomst van de bezoeken was dat men het belang van het lectoraat inzag, maar dat dit zich niet of nauwelijks in geld vertaalde.

Directeuren kunnen de (in de lumpsum opgenomen) innovatiegelden voor het onderwijs naar eigen inzicht zelf besteden en hebben daarbij hun eigen prioriteiten. Bovendien vonden enkelen dat docenten al in aanraking komen met inzichten van het lectoraat door de module Brein en Leren (verplicht voor alle docenten in de didactische bijscholing).

De commissie vindt het, zoals eerder in deze rapportage ter sprake kwam, essentieel dat er een sterkere verbinding met de academies tot stand komt. Een Avansbreed thema, zoals ter sprake gebracht bij standaard 1, kan het lectoraat duidelijker op de kaart zetten, maar de commissie ziet het meest in aansluiting van het lectoraat op de academieplannen.

Als het lectoraat bijvoorbeeld adviseert bij het schrijven daarvan, en daarvoor wordt betaald in termen van mensen en middelen, wordt voor iedereen duidelijk wat het belang is van het lectoraat voor een academie.

Ook een nadere analyse m.b.t de vraag hoe het lectoraat daadwerkelijk in de organisatie wordt gepercipieerd kan nuttig zijn. De commissie denkt namelijk dat het lectoraat intern sterker zou staan als het werk gaat maken van gedegen impact-onderzoek (hieronder, bij standaard 4 komt de commissie daarop terug).

Samenwerkingsverbanden en netwerken

Bevindingen

De Kritische Reflectie en de gegevens m.b.t. output in de excelsheets laten zien dat het lectoraat talrijke samenwerkingsverbanden heeft opgebouwd. Kort samengevat gaat het binnen Avans Hogeschool om samenwerking met het LIC en meerdere academies, buiten Avans om universitaire instellingen, hogescholen en scholen voor mbo en voortgezet onderwijs. Met de Universiteit Utrecht en de Erasmusuniversiteit is een samenwerkingsovereenkomst c.q. intentieovereenkomst voor gezamenlijk onderzoek gesloten. De doelen worden uitgebreid beschreven in de Kritische Reflectie.

Overwegingen van de commissie

Waar het gaat om de externe samenwerkingsverbanden constateert de commissie een verschil in gerichtheid tussen de samenwerking met wetenschappelijke instellingen en de samenwerking met hogescholen. Het komt erop neer dat de samenwerkingsverbanden met universitaire instellingen onder meer geleid hebben tot promovendi die in het lectoraat onderzoek doen en een bijdrage leveren aan de output van het lectoraat.

Bij de samenwerkingsverbanden met hogescholen en andere onderwijsinstellingen gaat het meermaals om presentaties, lezingen, en workshops die vanuit het lectoraat verzorgd zijn. Zij staan meer in het teken van kennisdeling en wat de commissie betreft is er dus niet zozeer sprake van structurele samenwerking, maar meer van contacten. Contacten die soms kunnen leiden tot samenwerkingsverbanden, hoewel dat in eerste instantie niet altijd goed in te

schatten is. Niettemin beveelt de commissie aan om (gezien de tijd die dit alles kost) te onderzoeken of het mogelijk is om een toetsingskader te ontwikkelen aan de hand waarvan het lectoraat beoordeelt of het wel of niet ingaat op verzoeken om presentaties, lezingen etc. buiten Avans Hogeschool.

Bij de commissie rees de vraag waarom er niet meer met andere hogescholen wordt samengewerkt in bijvoorbeeld RAAK-projecten. Desgevraagd gaven de lectoren aan dat zij wel degelijk in de breedte rondkijken, maar dat het niet heel voorspelbaar is welke onderzoeksaanvragen wel of niet worden toegekend. Een voorstel in samenwerking met enkele hogescholen en scholen voor voortgezet onderwijs met als thema Leerstrategieën werd bij een NRO-aanvraag bijvoorbeeld als ‘goed’ gekwalificeerd, maar niet gehonoreerd.

Bij SIA-RAAK-aanvragen moeten ook studenten worden betrokken, en dat is tot nu toe niet de werkwijze van het lectoraat geweest. Dit vindt de commissie opmerkelijk aangezien het op passende wijze betrekken van studenten bij lectoraatsonderzoek hun kritisch vermogen kan versterken. Ze doet de suggestie om binnen Avans meer met de Pabo of met lerarenopleidingen te gaan samenwerken omdat op die opleidingen een ‘natuurlijke’ interesse voor de onderwerpen uit het lectoraatsonderzoek aanwezig is. Het gesprek met een kenniskringlid dat op de Pabo werkzaam is bevestigde dat.

Oordeel ten aanzien van standaard 2

Oordeel: Voldoende

Motivatie:

De commissie vindt dat het lectoraat met veel zorg is opgebouwd en dat de lectoren met beperkte middelen veel hebben gerealiseerd. Aan de scholing van de kenniskringleden is veel aandacht besteed. Dat betaalt zich uit in goed gekwalificeerde en gedreven medewerkers en nauwelijks verloop.

Binnenkort lopen een aantal gesubsidieerde projecten ten einde. De commissie raadt het lectoraat aan met voorrang te gaan werken aan een strategie om ook in de toekomst over extra inkomsten te beschikken. Daarbij zijn zowel de oriëntatie op externe samenwerkingsverbanden als ook de positie binnen Avans Hogeschool in het geding.

Wat Avans Hogeschool betreft vindt de commissie dat de schaalgrootte van het lectoraat klein is gezien de omvang van de Hogeschool en daarmee het bereik van het lectoraat. De verankering in de academies kan beter. De commissie pleit voor een uitbreiding van het lectoraat, en minder versnipperde inzet van mensen.

De inbedding in het LIC is een goede keuze, maar de samenwerking met de expertisegroep Brein en Leren zou nog eens tegen het licht gehouden kunnen worden. Deze werkgroep beheert de module Brein en Leren en ontwerpt de instrumenten die in het onderwijs gebruikt worden. De commissie ziet een risico dat deze constructie leidt tot minder structurele interventies direct vanuit het lectoraat in het onderwijs.

Met voor dit onderzoek relevante kennisinstellingen zoals hogescholen en universiteiten zijn tal van samenwerkingsverbanden tot stand gekomen. De samenwerking met universitaire instellingen heeft revenuen opgeleverde in termen van promovendi voor het lectoraat. De samenwerking met

hogescholen staat meer in het teken van kennisdeling. Het zou goed zijn als het lectoraat meer keuzes maakt, een toetsingskader ontwerpt aan de hand waarvan het beslist of het wel of niet ingaat op uitnodigingen voor presentaties, en meer langdurige adviesrelaties aangaat bijvoorbeeld op het vlak van onderwijsinnovatie.

De commissie komt alles overziend uit op ‘voldoende’.

Standaard 3

Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek.

Bevindingen

De Gedragscode praktijkgericht onderzoek voor het hbo en de criteria van Avans Hogeschool voor praktijkgericht onderzoek staan centraal in de selectie en bijscholing van de kenniskringleden en de uitvoering van het praktijkgericht onderzoek.

De Kritische Reflectie ging verder in op andere elementen die de kwaliteit van het onderzoek waarborgen en toetsen, zoals presentaties binnen en buiten Avans Hogeschool, optredens tijdens (wetenschappelijke) congressen, peer-review, preregistratie, en publication packages. Bij standaard 5 werd wederom aandacht besteed aan diverse waarborgen.

Overwegingen van de commissie

De commissie stelt vast dat het lectoraat in de Kritische Reflectie veel aandacht had voor randvoorwaarden, maar onder het kopje ‘standaard 3’ niet expliciet inging op de visie van het lectoraat m.b.t. te hanteren methodieken voor het onderzoek, en op de vraag welke methodieken thans in het onderzoek worden toegepast, inclusief de daarbij horende standaarden. Wel kwam in de Kritische Reflectie meermaals naar voren dat er vaak sprake is van kwantitatief onderzoek, en dat bleek ook uit enkele publicaties die het lectoraat ter inzage had voorgedragen. In de Kritische Reflectie werd op die voorkeur voor kwantitatief onderzoek niet gereflecteerd.

Na bestudering van de Kritische Reflectie en de bijlagen met output was tijdens de voorbereiding (daarom) bij de commissie het beeld ontstaan dat er in het lectoraat sprake was van veel kwantitatief en experimenteel onderzoek. De commissie gaf dit al aan bij standaard 1.

Dit beeld werd al in eerste gespreksronde met kenniskringleden genuanceerd. Een van de kenniskringleden vatte de doorgemaakte ontwikkeling als volgt samen: “in de eerste fase van het lectoraat (dus de eerste jaren na de start in 2016) lag de nadruk sterk op statistisch, experimenteel onderzoek. Na verloop van tijd bleek dat deze vorm van onderzoek in sommige gevallen zijn beperkingen had, bijvoorbeeld omdat een meetinstrument niet goed

functioneerde. Nu zitten we in een vervolgfase en gaan we ons vaker oriënteren op de mogelijkheden van kwalitatief onderzoek”.

Gevraagd waarom niet meteen was gekozen voor kwalitatief onderzoek op basis van literatuur, gaven meerdere kenniskringleden aan dat dit wat hen betreft niet eerder had gekund. “Zowel bij studiemotivatie als kritisch denken gaat het om een complexe materie. Wij willen nu vaker met docenten en studenten in gesprek, samen dingen ontdekken. Maar we moesten eerst leren vanuit de theorie; zonder onze eerdere ervaringen waren we niet gekomen waar we nu zijn”.

Doorbordurend op het onderwerp onderzoeksmethoden beaamden ook de lectoren dat er een tendens is naar meer met kwalitatieve methoden uitgevoerd onderzoek en gaven daarbij aansprekende voorbeelden. De commissie juicht deze ontwikkeling toe. Ze betwist de waarde van kwantitatief onderzoek geenszins, maar vindt dat het lectoraat tot nu toe te veel nadruk heeft gelegd op dit type onderzoek. Ze beveelt aan dat het lectoraat, vooral vanuit de opdracht tot praktijkgericht onderzoek, meer gebruik gaat maken van mixed methods onderzoek. Bij dit type onderzoek worden kwantitatieve gegevens als tellingen gecombineerd met kwalitatieve gegevens als verhalen en persoonlijke ervaringen. De gecombineerde kracht van beide soorten gegevens maakt een beter begrip van de onderzoeksvraag mogelijk en paart praktische relevantie aan methodische grondigheid.

De commissie beveelt aan om als kenniskring (dus lectoren en onderzoekers gezamenlijk) diepgaand te bespreken welke vormen van mixed methods met name geschikt zijn voor de thema's van het lectoraatsonderzoek.

Inzoomend op de kwaliteit van het onderzoek zelf, stelt de commissie vast dat het onderzoek voldoet aan de standaarden voor goed onderzoek. De lectoren spannen zich in om optimale randvoorwaarden te creëren in de sfeer van selectie, scholing en begeleiding van de kenniskringleden. Zij werden tijdens de visitatie omschreven als zeer toegankelijk. Door de buitenwereld vindt veelvuldig toetsing plaats via toegekende subsidies voor promotie-onderzoek, feedback op congressen, acceptatie van artikelen door peer-reviewed tijdschriften, enzovoort.

Oordeel ten aanzien van standaard 3

Oordeel: Goed

Motivatie:

Voor wat betreft de keuze van onderzoeksmethoden is de commissie van mening dat de nadruk in het lectoraat tot nu toe te veel heeft gelegen op experimenteel onderzoek met behulp van kwantitatieve onderzoeksmethoden. De keuze daarvoor is door het lectoraat (in de documentatie) te weinig geëxpliciteerd. De commissie juicht het toe dat er binnen het lectoraat nu een ontwikkeling is naar meer kwalitatief onderzoek. De commissie is van mening dat het lectoraat al eerder en vaker had moeten kijken welk type onderzoek het meest geschikt is voor het praktijkgericht onderzoek van dit lectoraat en een breder scala aan mogelijkheden had moeten introduceren.

Waar het gaat om de kwaliteit van het onderzoek zelf waardeert de commissie de inzet van de lectoren om de kwaliteit van de kenniskring op hoog peil te brengen door nauwkeurige selectie en bijscholing van de kenniskringleden. De output op het gebied van (wetenschappelijke) kennisontwikkeling is groot, en ook de toegekende subsidies geven aan dat het lectoraat goed onderzoek uitvoert.

De commissie komt tot het oordeel ‘goed’ op basis van het feit dat het onderzoek voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden (in dit geval de experimentele onderwijspsychologie) en op basis van de uit de gesprekken naar voren gekomen intenties.

De commissie merkt wel op dat het op dit moment nog gaat om intenties en eerste aanzetten om het praktijkgerichte karakter van het onderzoek te vergroten in termen van

- het uitvoeren van meer kwalitatief onderzoek gericht op specifieke contexten en
- het vaker schrijven van vakpublicaties.

Wanneer deze intenties en aanzetten verder worden uitgewerkt zal dit de relevantie van het onderzoek voor de beroepspraktijk versterken.

Standaard 4

De onderzoekseenheid realiseert voldoende relevantie op de gebieden

. onderwijs en professionalisering van docenten

. de beroepspraktijk en maatschappij

. kennisontwikkeling.

Het onderzoek heeft in voldoende mate impact op de hiervoor omschreven gebieden.

Bevindingen

Het lectoraat stelt in de Kritische Reflectie dat ‘onderwijs en professionalisering’ en ‘beroepspraktijk’ samenvallen.

Alle activiteiten worden jaarlijks nauwkeurig in een excelsheet in kaart gebracht en geteld. Daarbij worden ook instellingen buiten Avans Hogeschool meegenomen.

Onderwijs en professionalisering van docenten

Vooraf via de module Brein en Leren komen Avansbreed zeer veel docenten met het gedachtegoed van het lectoraat in aanraking. Die module is onderdeel van de Basistraining didactische bekwaamheid die elk Avans-docent moet volgen. Ook de door het lectoraat ontwikkelde docentenhandleiding Kritisch denken in een blackboard community (waartoe alle Avans-docenten toegang kunnen krijgen) is een succes: in mei 2019 waren 407 docenten lid van deze community.

Bij specifieke Avans-academies gaat het onder meer om de actualisering van curricula, gastcolleges, losse trainingen over ‘studiesucces’ en ‘kritisch denken’ aan docenten van diverse academies, hulp bij onderzoek, consultancy enzovoort.

Door de kenniskringleden verricht onderzoek wordt ook gepubliceerd in interne onderzoeksrapporten.

Beroepspraktijk

Uit de excelsheets komt helder naar voren hoeveel lezingen, workshops, expertmeetings en consultaties in de jaren 2016-2019 buiten Avans, dus voor de bredere beroepspraktijk, gegeven zijn. Dat gebeurde bij een scala van hbo- en mbo-scholen, universitaire- en hbo-netwerken enzovoort. In 2018 ging het in totaal om 51 presentaties door lector, associate lector en leden van de kenniskring.

Het lectoraat geeft ook viermaal per jaar een nieuwsbrief Brein en Leren uit die begon met 684 lezers en nu door 740 in- en externe geïnteresseerden wordt gelezen.

Overwegingen van de commissie

Het bovenstaande in aanmerking genomen, hoeft het geen betoog meer dat de bijdrage van het lectoraat aan de beroepspraktijk, zowel binnen als buiten Avans Hogeschool, groot is. Middels velerlei vormen van kenniscirculatie in den lande levert het lectoraat een belangrijke bijdrage aan het op de kaart zetten van dit onderwerp. Het lectoraat heeft zowel binnen Avans als in het landelijke hbo-circuit dus ook een plaats op zijn onderzoeksthema's verworven. Het recent gelanceerde initiatief tot een Platform Kritisch Denken heeft de potentie om (ook buiten Avans Hogeschool) nog meer onderwijsprofessionals en andere geïnteresseerden te bereiken. De commissie is onder de indruk van wat het lectoraat al in zijn eerste termijn heeft weten te bereiken.

De commissie heeft ook enkele kritische kanttekeningen. Ze stelt vast dat onderzoekers nauwelijks publiceren in vaktijdschriften voor het Nederlands onderwijsveld. De rapporten die de leden van de kenniskring (buiten het kader van een promotie publiceren), staan veelal als interne Avans-Publicatie te boek en lijken daarmee niet verder dan Avans Hogeschool zelf te komen. De commissie bekeek het door het lectoraat voorgedragen onderzoeksverslag *Zelfregulatie van Zelfstudie*. De onderzoeksvraag op zich sloot aan bij zorgen die leven in het hbo. De interventie bleek echter niet te werken. Het rapport meldde: "een groot aantal studenten zag geen toegevoegde waarde in de aangeboden ondersteuning". Dit laat volgens de commissie zien dat het voor de praktische relevantie van het onderzoek belangrijk is om alle stakeholders in het onderzoek te betrekken bij de interventie.

De producten die de commissie in de HBO-kennisbank aantrof waren vooral Engelstalige wetenschappelijke onderzoeken, met daarnaast het onderzoek naar Eye modeling door een lid van de kenniskring. Dit onderzoek is gepubliceerd in het tijdschrift *Didactief*, vakblad voor het onderwijs.

Uit de artikelen in wetenschappelijke tijdschriften was vaak niet goed op te maken dat aan het onderzoek een praktijkvraag ten grondslag had gelegen, terwijl dat blijkt de gesprekken tijdens de visitatie wel zo was.

Desgevraagd gaven de lectoren aan dat de door de commissie ter sprake gebrachte disbalans tussen publicaties in vak- en in wetenschappelijke tijdschriften deels valt terug te voeren op het feit dat er in het lectoraat een aantal promovendi onderzoek doen. Daar hoort bij dat zij proberen hun artikelen gepubliceerd te krijgen in wetenschappelijke tijdschriften.

Aanvullend wees de directeur van het LIC op het feit dat bij de instelling van het lectoraat is bepaald dat het onderzoek wetenschappelijk moest worden onderbouwd en dat in dat kader strategische allianties zijn aangegaan met de Universiteit Utrecht en de Erasmus Universiteit. Vanuit dat oogpunt is ook een lector aangetrokken die afkomstig is de academische wereld en daarin nog steeds werkzaam is.

Beaamd werd dat het lectoraat betrekkelijk weinig vakpublicaties op zijn naam heeft staan, maar daartegenover werd erop gewezen dat het een veelgelezen nieuwsbrief Brein en Leren uitgeeft. In die nieuwsbrief wordt verslag gedaan van activiteiten van het lectoraat, maar ook op een toegankelijke manier inhoudelijk ingegaan op thema's zoals motiverend lesgeven, feedback, mediawijsheid enzovoort.

De commissie pleit ervoor om meer te koersen op publiceren in vaktijdschriften. Tijdens de gesprekken op de visitatiedag kreeg ze mooie voorbeelden te horen van onderzoek dat zich goed leent voor een vakpublicatie. Een enkele gesprekspartner gaf desgevraagd aan zo'n publicatie in voorbereiding te hebben, maar over het geheel genomen drong zich bij de commissie de conclusie op dat er in het lectoraat te weinig over publiceren in vaktijdschriften nagedacht wordt en dat er op dit punt geen cultuur is. De commissie beveelt de lectoren aan hier meer op te sturen. Door de thans vrij eenzijdige nadruk op wetenschappelijke publicaties doet het lectoraat zich in de ogen van de commissie tekort, want het kan interessante voorbeelden van praktijkgericht onderzoek laten zien op thema's die voor velen in het hoger onderwijs relevant zijn.

Door meer in Nederlandse vaktijdschriften te publiceren kan het Avans-lectorat zich nog meer profileren als hét kenniscentrum op het gebied van Kritisch denken. Dat zou goed aansluiten bij de initiatieven die zijn genomen om in samenwerking met andere hogescholen te komen tot een online Platform Kritisch Denken. Het lectoraat zou hiermee zijn voortrekkersrol kunnen uitbouwen, waardoor de kans dat het door andere hogescholen gevraagd wordt om te participeren in SIA-RAAK-projecten (met meer inkomsten tot gevolg) vergroot wordt.

Relevantie en impact voor de kennisontwikkeling binnen het onderzoeks domein.

Bevindingen

De Kritische Reflectie onderscheidt tien categorieën bijdragen op dit prestatiegebied en bij elke bijdrage worden voorbeelden gegeven waaruit blijkt dat het substantiële activiteiten betreft. In de veelheid van bijdragen valt op dat de lectoren kans hebben gezien om vijf promotietrajecten te begeleiden en veelvuldig als peer-reviewer voor peer-reviewed journals op te treden. Het lectoraat organiseerde driemaal een symposium op een wetenschappelijk congres over Kritisch denken, met bijdragen van kenniskringleden. Er verschenen achttien publicaties in peer-reviewed journals.

Overwegingen van de commissie

Uit het bovenstaande blijkt dat het lectoraat zijn opdracht om onderzoek te doen vanuit een wetenschappelijk perspectief ten volle waarmaakt en het lectoraat zegt dan ook terecht dat het in dit prestatiegebied een forse bijdrage levert zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin. De kritische kanttekeningen van de commissie betreffen een aangelegenheid die hierboven al ter sprake kwam, namelijk het feit dat het aantal publicaties in wetenschappelijke tijdschriften niet in evenwicht is met het aantal publicaties in vaktijdschriften, zo belangrijk voor de overdracht naar het professionele veld.

Impact

Bevindingen

Het lectoraat meet de impact van de activiteiten door deze te verzamelen in een excelbestand. Impact binnen Avans Hogeschool wordt blijkens de Kritische Reflectie bewerkstelligd via workshops, de module Brein en Leren, trainingen, presentaties en lezingen, en ook door de oprichting van het online Platform Kritisch Denken. In enkele gevallen worden effecten van activiteiten (veelal een training) gemeten. De impact op de onderwijspraktijk zou volgens het lectoraat nog vergroot kunnen worden door de samenwerking met de teams van het LIC te verstevigen. Buiten Avans Hogeschool, wordt het lectoraat door zijn publicaties en presentaties “nationaal en internationaal opgemerkt”, aldus het lectoraat.

Overwegingen van de commissie

De commissie gaat ervan uit dat impact binnen Avans Hogeschool in ieder geval tot stand komt bij de docenten die de module Brein en Leren hebben gevolgd. Verder is de conclusie van de commissie dat er thans vaak sprake is van deelimpact, dus bewustwording van individuele docenten en veranderingen in individuele curricula. Wat er precies blijft hangen van alle activiteiten en hoe het zit met de meerjarige impact is echter niet duidelijk geworden. Dat geldt ook voor de vele activiteiten die het lectoraat buiten Avans Hogeschool ontplooit.

De commissie realiseert zich dat er wat betreft de impact binnen Avans zelf sprake is van een complexe situatie. Inzichten omtrent (het verhogen van) kritisch denken en motivatie en prestatie worden (deels) door de expertisegroep Brein en Leren van het LIC voor het onderwijs van Avans vertaald in instrumenten zoals de *Kijkwijzer Motiverend Leren*.

Hier is, zoals een betrokkene bij de Expertisegroep aangaf, binnen Avans Hogeschool veel behoefte aan. De commissie leidt hieruit af dat de credits mogelijk ook naar de expertisegroep gaan, en niet naar het lectoraat.

De expertisegroep heeft ook de inhoudelijke regie over de Brein en Leren module. Daar komt bij dat de verantwoordelijkheid voor het implementeren van de onderzoeksresultaten bij de academiectoren ligt.

Daarom vindt de commissie het van belang dat het lectoraat zijn impact binnen Avans expliciet zichtbaar c.q. aantoonbaar maakt. Het lectoraat focust op interventies die zich richten op het verhogen van studiesucces en de ontwikkeling van het vermogen tot kritisch denken van de studenten, maar de commissie ziet de inrichting van het lectoraat zelf ook als een interventie, en vanuit dat oogpunt zou ook onderzoek plaats moeten vinden naar het effect van deze interventie. De kwantitatieve aanpak waarmee het lectoraat thans zijn impact probeert aan te tonen is wat de commissie betreft te eenzijdig. De commissie adviseert het lectoraat om zich te bezinnen op meerdere oplossingsrichtingen om de impact te meten. Eén mogelijkheid is dat (bijvoorbeeld) de werkgroep Brein en Leren van het LIC de opdracht krijgt om Avansbreed de impact van het lectoraat te meten.

De commissie beveelt het lectoraat ook aan om de kwantitatieve gegevens die het nu m.b.t. zijn output verzamelt aan te vullen met persoonlijke verhalen en persoonlijke ervaringen omdat deze ook goed zicht geven op de vraag wat het effect is van activiteiten van het lectoraat.

Het lectoraat stelt zelf voor om de samenwerking met de diverse werkgroepen van het LIC te intensiveren. Het lijkt de commissie echter belangrijker om de relatie met het onderwijs, het primaire proces te verstevigen. De commissie denkt verder dat de impact van het lectoraat groter zou kunnen worden als het lectoraat zich gaat beperken. Al eerder gaf de commissie aan dat die beperking zou kunnen liggen in de keuze voor meer focus in het onderzoek en dan bij voorkeur met longitudinaal onderzoek. Een andere mogelijkheid is dat het lectoraat ervoor kiest om met een beperkt aantal academies binnen Avans Hogeschool intensief te gaan samenwerken, zodat daar meer focus en massa op gericht kan worden.

Oordeel ten aanzien van standaard 4

Oordeel: Goed

Motivatie:

De commissie beoordeelt de output van het lectoraat op de prestatiegebieden Onderwijs en professionalisering en Beroepspraktijk als 'goed', met dien verstande dat het lectoraat laag scoort op publicaties in vaktijdschriften. De kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein kan ook als 'goed' beoordeeld worden. Het lectoraat stelt dat het een forse bijdrage levert zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin en de commissie sluit zich daarbij aan.

De module Brein en Leren (ingebed in de didactische [bij] scholing van Avans-docenten) is een slimme manier om impact te realiseren. Hoeveel impact de activiteiten van het lectoraat over de hele linie hebben is niet altijd goed te meten. Het lectoraat probeert op advies van de Adviesraad van het lectoraat die impact nu met kwantitatieve cijfers aan te tonen, maar dat is wat de commissie betreft te eenzijdig. De commissie adviseert het lectoraat om zich te bezinnen op meerdere oplossingsrichtingen

om de impact te meten en de resultaten binnen Avans Hogeschool (beter) voor het voetlicht te brengen.

Standaard 5

De onderzoekseenheid voert regelmatig en systematisch evaluatie uit van de onderzoeksprocessen en resultaten. Aan de uitkomsten daarvan verbindt de onderzoekseenheid waar nodig consequenties.

Bevindingen

De Kritische Reflectie biedt een overzicht van de wijze waarop de kwaliteit en de voortgang van de onderzoeksprogramma's geëvalueerd worden. Dat gebeurt via een relatief groot aantal overleggen en rapportages, en het lectoraat geeft aan te willen kijken of de bureaucratische belasting verminderd kan worden. Ook wil het lectoraat de band met de academies versterken en lectoraatspunten vaker agenderen op de agenda van de LIC-brede Adviesraad.

Overwegingen

Het valt de commissie op dat het lectoraat systematisch het leren van anderen evalueert, maar niet de eigen leeropbrengsten in kaart brengt. Wat de commissie betreft kan het lectoraat gezien worden als een interventie die analoog aan de eigen projecten onderzocht moet worden. Het is immers de vraag of de inrichting van een dergelijk lectoraat op de hogeschool de leeruitkomsten en de leerresultaten van de studenten van de betreffende hogeschool verbetert. Onderzoek daarnaar kan leiden tot meer antwoord op die vraag.

Oordeel ten aanzien van standaard 5

Oordeel: Voldaan

Motivatie:

De voortgang van het onderzoek wordt gevolgd middels een groot aantal overleggen en rapportages. Daarnaast is er sprake van een intensieve overlegstructuur tussen het lectoraat en interne betrokkenen bij Avans Hogeschool. Resultaten worden veelal kwantitatief gemeten. De commissie beveelt aan meer aandacht te besteden aan evaluaties in kwalitatieve zin en het meten van impact van het onderzoek.

3. Aanbevelingen

Hoewel de commissie een positief beeld van het lectoraat heeft voor wat betreft de afgelopen periode, constateert zij ook, zoals uit deze rapportage blijkt, dat het lectoraat zich moet bezinnen de vraag hoe het de komende periode door wil gaan. In dat kader adviseert de commissie dat het lectoraat:

- Zijn positie binnen Avans Hogeschool verstevigt, door meer structurele betrokkenheid bij de academies en goed contact met de academiedirecteuren;

- Binnen Avans Hogeschool een scherper afgebakend programma ontwikkelt met meer focus, de commissie adviseert meer longitudinaal onderzoek uit te voeren;
- Een breder arsenaal van onderzoeksmethodieken gaat inzetten, met kwalitatief onderzoek en mixed methods;
- Wat betreft publiceren de focus verlegt van wetenschappelijke publicaties in de richting van vakpublicaties;
- Gaat proberen om subsidies ten behoeve van praktijkgericht onderzoek te verwerven;
- Een toetsingskader ontwikkelt aan de hand waarvan het beoordeelt of het wel of niet ingaat op verzoeken om presentaties, lezingen enzovoort buiten Avans Hogeschool;
- De impact van zijn activiteiten binnen Avans gaat onderzoeken.

Bijlagen

Bijlage 1 Kort curriculum vitae commissieleden

Dr. R. P. Butter, voorzitter

René Butter heeft in 1983 een hbo-opleiding (Heao) afgerond aan de Hogeschool Rotterdam.

Na een carrière in de internationale handel studeerde hij in 1990 af in de methoden & technieken van psychologisch onderzoek aan de Universiteit Leiden. In 1994 promoveerde hij in de psychometrie aan de KU Leuven. Sinds 2005 is hij werkzaam bij de Hogeschool Utrecht in diverse rollen op het vlak van onderzoeksonderwijs en praktijkgericht onderzoek.

Tevens houdt hij zich bezig met het professionaliseren van docenten als het gaat om hun onderzoeksvaardigheden en ontwikkelt hij instrumenten daarvoor (bijv. de Zelfassessmenttool Praktijkgerichte Onderzoeksvaardigheden). In 2013 heeft hij samen met Daan Andriessen het lectoraat Methodologie van Praktijkgericht Onderzoek opgezet.

Momenteel (vanaf 2017) is hij expert onderzoek en assessment bij het Instituut voor Pedagogiek van de Hogeschool Utrecht.

Drs. L.G.M. Chermin, commissielid

Liz Chermin studeerde in 1994 af als econome aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen.

Zij begon haar loopbaan als docent Algemene Economie in het voortgezet onderwijs. Vanaf 1998 vervulde zij bij Avans Hogeschool en haar rechtsvoorgangers eerst de functie van blokcoördinator propedeuse/docent Economie, daarna projectleider Integrale Veiligheid, en vervolgens adjunct-directeur Juridische Hogeschool Avans-Fontys en locatieleider. In 2007 werd zij bij Avans Hogeschool directeur van de academie Marketing en Business Management. Vanaf 2011-2016 was zij rector van het Maerlantlyceum in Eindhoven.

Momenteel (vanaf 2016) is Liz Chermin lid van het College van Bestuur van de HAS Hogeschool.

Dr. G. Geitz, commissielid

Gerry Geitz behaalde in 1991 de eerstegraads onderwijsbevoegdheid Bedrijfseconomie bij de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden en promoveerde in 2016 bij de Open Universiteit als doctor in de educational Sciences.

Zij begon haar loopbaan als docent Bedrijfseconomie in het voortgezet onderwijs.

In 2004 werd zij opleidingscoördinator Commerciële Economie en International Business and Languages bij de Hogeschool Drenthe. In 2007-2008 senior Adviseur Onderwijs bij de Hogeschool Windesheim. Daarna was zij van 2008 – 2012 afdelingsleider Havo/Vwo-bovenbouw bij het Hondsrug College. In 2012 werd zij Academic Dean bij de opleidingen Commerciële Economie en International Business and Languages van Stenden Hogeschool en tevens lector Sustainable Educational Concepts in Higher Education bij deze hogeschool - een hogeschool-breed lectoraat.

Momenteel is Gerry Geitz directeur R &D Onderwijs en Onderzoek bij NHL Stenden Hogeschool, een functie die zij combineert met het lectorschap.

Dr. A. Verburgh, commissielid

An Verburgh studeerde pedagogiek aan de KU Leuven en promoveerde daar in 2013 als doctor in de pedagogische wetenschappen (dissertatie: The integration of higher education: prevalence and relationship with critical thinking).

Zij begon haar loopbaan in 1999 bij de universiteit van Wageningen. In 2001 startte ze als stafmedewerkster bij de Dienst Universitair Onderwijs van de KU Leuven. Daarna werkte zij als phd-student op de KU Leuven bij het Centrum voor instructiepsychologie en -technologie. Vanaf 2013 werkte zij als postdoc bij dit centrum, verantwoordelijk voor de specifieke leraaropleiding. In 2015 zette zij haar loopbaan voort bij het UCLL, met als aandachtspunt onderwijsondersteuning en kwaliteitszorg voor de opleidingen op het gebied van sociaal werk en gezondheid en welzijn.

Sinds 2016 combineert ze dat met onderzoek naar kritisch denken en onderwijsinnovatie.

Drs. A. H.J. Woortman-Boots, secretaris

Alice Boots werkt na een loopbaan in het hbo sinds 2011 vanuit haar eigen bedrijf als secretaris gespecialiseerd in de evaluatie van praktijkgericht onderzoek in het hbo. Zij ondersteunde als zodanig vele in- en externe evaluaties van kenniscentra en lectoraten op een reeks hogescholen.

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

Kritische Reflectie van het lectoraat Brein en Leren alsmede:

Nota Onderzoeksbeleid Avans Hogeschool 2014
Lectoraatsplan Brein en Leren, Meerjarenplan 2015-2019
 Referentielijst Visitatie Brein en Leren.

- Harsel, M. van, 'Effects of different sequences of examples and problems on motivation and learning', *Contemporary Educational Psychology* 58 (2019), 260-275
- Heijltjes, A., *Kritisch leren denken loont de moeite*, Academielezing 2017
- Janssen, Eva M. et al, 'Training higher education teachers' critical thinking and attitudes toward teaching it', *Contemporary Educational Psychology* 58 (2019), 310-322
- Nobelen, J. *Zelfregulatie van zelfstudie*. Onderzoeksrapportage. Interne Avans Publicatie, 2018
- Tillema, M, *Naar een domeinspecifieke operationalisering van kritisch denken in het hbo* Project aanvraag Comenius Senior Fellows 2018
- Verkoeijen, P., *Leren in het hbo, denken, doen en laten*, Lectorale rede 2016
- Verkoeijen, P.P.J.L., et al, 'Assessing the generality of a self-administered strategic resource intervention on academic performance: a multi-site preregistered conceptual replication of Chen, Chaves, Ong & Gunderson (2017)'

Bijlage 3 Dagprogramma visitatie 10 oktober 2019

Tijd	Activiteit	Gesprekspartners
8.30-8.40	Ontvangst commissie	Gehele kenniskring, Anita Heijltjes (associate lector) en Peter Verkoeijen (lector) eveneens aanwezig
8.40-9.05	Opening door Anita Heijltjes en Peter Verkoeijen met een presentatie van het lectoraat aan de commissie. Introductie van het lectoraat	Anita Heijltjes, Peter Verkoeijen
9.05-10.20	Gesprek met de leden van de kenniskring Brein en Leren (zonder Anita Heijltjes en Peter Verkoeijen) over kennisontwikkeling en verbinding met het onderwijs/beroepspraktijk	Marloes Broeren Anton den Boer Stefan Kolenbrander Eva Janssen Marion Tillema Michael Meijers Janneke Nobelen Ilse Hartel.
10-20-10.30	Pauze	
10.30-	Gesprek met directeur LIC en de twee lectoren	Mirjam Woutersen, Anita Heijltjes, Peter Verkoeijen
11.45-12.45	Gesprek met onderwijskundigen en met docenten/studenten (docenten die de module Brein en Leren hebben gevolgd) over verbinding van het lectoraat met het onderwijs/de beroepspraktijk	Lottie Raaijmakers (onderwijskundige, lid expertteam Brein en Leren) Milou van Harsel (onderwijskundige, senior beleidsadviseur, lid kenniskring) Melanie Lips (SLB Pabo Avans, heeft Brein en Leren module gevolgd, heeft leerstrategie-en spel ontwikkeld) Pe Lamerigts (Hogeschooldocent AVB-IV-Den Bosch, heeft Brein en Leren module gevolgd, doet binnen de academie veel met kritisch denken) Joop de Zwart (Hogeschooldocent ABI-BBE, heeft de Brein en Leren module gevolgd, actief in Broodje Socrates) Carla van Remesal (docent ATGM-BAS, heeft de module

		Brein en Leren gevolgd, heeft conceptmapping in haar onderwijs geïntegreerd)
12.45-13.45	Lunch	
13.45	Afsluiting/terugblik/eerste bevindingen door de commissie (gehele kenniskring, Anita en Peter zijn aanwezig)	
14.15	Vertrek commissie; informeel samenzijn overige betrokkenen	